

Лукін Сергій Юрійович,

к.е.н., доц., директор закладу післядипломної освіти

“Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій при Київській обласній державній адміністрації”,

м. Київ

ORCID ID 0000-0001-6516-5605

УДК 316.334.56

doi: 10.34213/ap.20.01.05

РОЗВИТОК ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО ПРОСТОРУ В ПРОЦЕСАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

У статті актуалізується понятійно-категоріальний апарат, за допомогою якого описуються визначення сутності публічного простору, що сприяло виявленню суттєвих відмінностей у трактуванні поняття та дозволило поділити розглянуті підходи на дві основні групи: за об'єктною та суб'єктною складовими. Це змушує більш уважно розглянути питання міського планування як проблеми, що включає зміни фізичного і соціального ландшафту, розглянути місто як місце перерозподілу благ і ресурсів, а також, як інвестування в зміни трансформує образ міста. Представлено інтелект-карту поняття “публічний простір” для підкреслення природи елементів та їх властивостей.

Ключові слова: публічність, публічна сфера, публічний простір, публічні інтеракції, капітал, державотворення

Постановка проблеми. Питання проблеми публічного простору засвідчує, що простір життєустрою народу відображає структурну цілість всіх його елементів на певному етапі його історичного розвитку, як продукт публічних інтеракцій, а час життєустрою народу відображає його трансформаційні зміни взаємодій всіх акторів публічного простору, а також їх відтворювальних процесів, які обмежені певними просторовими параметрами.

Публічний простір за своєю природою є плацдармом руху громадянської форми матерії, який виступає як сукупність відношень, що виражають координатність, упорядкованість співіснуючих публічних акторів системи суспільних зв'язків. Кризові явища в публічній системі України, які призвели до зміни влади, сплеску громадянської активності та появи нових форм взаємодії публічних акторів, актуалізували питання аналізу та моніторингу громадянського сектору в державі та визначення його ролі у формуванні публічного простору. Сучасна українська реальність постійно штовхає науковий дискурс у публічний простір, оскільки під впливом глобальних державотворчих проблем України змінюється формат взаємодії всіх публічних акторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Філософсько-методологічні підходи до дослідження простору було закладено у фундаментальних працях таких учених, як Ю. Хабермас, М. Кастельс, А. Лефевр, Е. Сойя, Д. Харві та інших видатних науковців Нового часу. Так, канадська дослідниця М. Кон звертає увагу на такий важливий елемент інтерсуб'єктивності, як здатність просторів сприяти незапланованим контактам між людьми, а також на те, що протиставлення приватного й публічного має різний сенс у політичній теорії, критиці культури та економіці. На думку Ю. Хабермаса, ідеальна публічна сфера вважається універсальною й, таким чином, у будь-якому змістовному сенсі просторово недиференційована. А втім, його модель буржуазного громадянського суспільства формулюється на основі просторової образності місь-

кого кафе, де люди спілкуються та обмінюються думками як рівні через викорінення соціального класу та інших форм відмінностей. Одним із способів вирішити цю узгодженість є підхід Д. Мітчелла, за якого публічний простір є місцем виявлення інакомислення, тоді як публічна сфера частіше характеризується відчуженням. Люди виходять на вулицю чи майданчик, щоб висловити свої права на участь та представництво у відповідь на їх виключення із публічної сфери.

Метою статті є визначення центрального поняття у процесах державотворення публічного простору, що призводять до чіткого розуміння у практичній діяльності та оцінювання його місця в логіко-понятійній організації знань у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши працю німецького філософа Ю. Хабермаса “Структурні трансформації публічної сфери”, можна дійти до висновків, що поняття “публічна система” і “публічний простір” вживаються як синоніми та означають сферу, де оперують інститути громадянського суспільства, зокрема неурядові громадські організації. В той же час у цих понять різний просторово-часовий параметр історії й вони по-різному співвідносяться із реальними публічними просторами і практиками. У теорії Ю. Хабермаса публічна система, як “інституціоналізована арена дискурсивної інтеракції”, як простір, в якому громадяни вільно обговорюють суспільно важливі питання, охоплює все, що знаходиться поза сферою приватного (домашнього, сімейного). Водночас публічна сфера концептуально відмінна від державних апаратів і сфери економіки. Це універсальне, загальнодоступне і разом з тим абстрактне “місце” громадянського суспільства, концептуальний простір, в якому функціонують політичні дискурси, недопустимі приватні інтереси, зважаються соціальні нерівності, і його члени спілкуються як рівні [4].

З іншого боку, публічна сфера відмінна й від сфери економіки (вільного ринку), адже це плацдарм дискурсивних, а не ринкових відносин, місце дебатів і обговорень. Концепція публічної сфери як медіатора між суспільством і державою, і саме розрізнення між державними апаратами, економікою і громадянським суспільством, які вона дозволяє робити, стали обов'язковими для критичної соціальної теорії і демократичної політичної практики, зауважує Ненсі Фрейзер, яка здійснила критичну ревізію концепції Ю. Хабермаса [4].

Публічний простір у цій системі є безпосереднім матеріальним виразом публічної сфери – насамперед це загальнодоступні, відкриті міські простори, де власне і відбуваються зібрання та політична репрезентація всіх членів “публіки”, тому він також є необхідною умовою демократії [4].

Таке розуміння публічного простору дає можливість громадянському суспільству акумулювати впливову громадську думку через систему представницької демократії та мати вплив на державну політику.

Канадська дослідниця М. Кон у зв'язку з цим звертає увагу на важливий елемент інтерсуб'єктивності як здатності просторів сприяти незапланованим контактам між людьми, а також на те, що протиставлення приватного і публічного має різний сенс у публічному управлінні. Аналізуючи процеси приватизації публічних просторів у США, вона пропонує визначати “публічний простір” як кластерний концепт, який складається з трьох важливих компонентів: власності, доступності і інтерсуб'єктивності. Це дозволяє поєднати визначення, що часто суперечать одне одному, і водночас не випустити жоден із компонентів, оскільки всі вони є конститутивними. Публічні простори можна розташувати на довгій прямій, на “публічному” кінці якої буде класичний

форум (гарантований законами простір для необмеженої комунікації і реалізації громадянських прав), а на “приватному” – закриті для сторонніх приватне помешкання. Між ними розташовуються всі ті гібридні простори, які виконують публічні функції, але не відповідають всім критеріям традиційних публічних просторів: від кафе до торговельних центрів. М. Кон пропонує називати їх “соціальними просторами” [2, с. 67–68].

Сучасне розуміння громадянського суспільства зводиться до того, що воно представлено в публічному просторі різноманітними й численними інституціями та формами прояву громадянської активності. Громадянське суспільство – це багатогранне і диференційоване поєднання різноманітних інститутів і суб’єктів – юридичних осіб та незареєстрованих організацій, які здійснюють соціально-корисну діяльність у різних сферах суспільного життя, створюючи умови для самореалізації громадян їх об’єднань, забезпечення приватних потреб та інтересів, а також, по мірі становлення громадянського суспільства, поступового перерозподілу між цивільними інститутами і державою за вирішення важливих завдань у ході просування принципів партиципаторної демократії та розширення політичної участі [3, с. 245].

Як “сцена” міської повсякденності й водночас як простір вільного формування громадської думки та участі громадян у політичних процесах публічний простір є однією з ключових категорій розуміння урбаністичного способу життя й демократичного управління [2, с. 66].

Зважаючи на значну кількість поглядів науковців на трактування категорії “публічний простір”, їх систематизовано й подано в таблиці, при цьому визначення одного автора може характеризуватися за декількома ключовими ознаками.

Таблиця

Аналіз дослідниками поняття “публічний простір”

<i>Автор</i>	<i>Визначення дефініції</i>
М. Кастельс [7]	Публічний простір характеризується соціальними відносинами, які визначають його структуру
Е. Сойя [6]	Просторове утворення навколо деякого територіального центру, будує просторову онтологію міста. “Просторовість” (spatiality) виступає організуючим принципом, надаючи йому (просторовому утворенню) об’єм фізичних, ментальних і соціальних відносин
Д. Харві [8]	Публічний простір міста картографує капітал, як саморегулюючу систему: він сам себе створює, потім, проходить шлях трансформації через саморуйнування – цей процес циклічний. Зміни стосуються не тільки візуального ландшафту, але й соціального життя: суспільну нерівність і проблеми перерозподілу міських благ
А. Лефевр [9]	Публічний простір постає контрастним, де взаємодія політичних сил і капіталу, розглядаються в якості рушійних сил міських змін. Влада і капітал концентруються, а за рахунок цього і посилюються, призводячи до дестабілізації системи, яка не тільки їх створила, але і підтримує. Результатом стає фрагментація простору, руйнування зв’язків, послаблення політичної і економічної влади
Ю. Хабермас [4]	Публічний простір створений приватними індивідами, які збираються разом як громадськість і артикулюють проблеми суспільств

Опрацювання наукових поглядів щодо визначення сутності публічного простору сприяло виявленню суттєвих відмінностей у трактуванні поняття, що дозволило поділити розглянуті підходи на дві основні групи: за об'єктною та суб'єктною складовими.

Перша група представлена підходами науковців, які зорієнтовані на побудову простої однокомпонентної сукупності компонентів трансформації публічного простору. Представники цієї групи у межах публічного простору виокремлюють його основні (загальновідомі) елементи – фізичний вимір.

Представники другої групи пропонують видозмінювати стандартні компоненти, об'єднуючи їх за змістовими та економічними особливостями, а також виокремлюючи унікальні елементи. Зокрема, Д. Харві та А. Лефевр виділяють таку складову, як циркуляція капіталу, влади.

Проте всіх їх об'єднує проблематика публічного простору трансформації соціальних відносин, що виявляється в нерівності. Це змушує більш уважно розглянути питання міського планування як проблеми, що включає зміни фізичного і соціального ландшафту, розглянути місто як місце перерозподілу благ і ресурсів, а також, як інвестування в зміни трансформує образ міста.

Історично публічний простір набуває власного характеру лише з розрізненням номінально-представницької держави, з одного боку, щодо громадянського суспільства та ринку, а з іншого – з домашнім господарством як приватизованою сферою соціального відтворення.

Однак ця концептуалізація порушила важливе питання, а саме про взаємозв'язок між публічним простором та публічною сферою. Низка дослідників (Cheah, Robbins, Fraser, Howell, Staeheli та Mitchell) визначили практики, які сприяють організації публіки та, які інтерпретують публічну сферу. У більшості негеографічних дискусій концепція публічної сфери є невизначеною, теоретичні погляди піддаються критиці (Mitchell). Наприклад, на думку М. Хабермаса, ідеальна публічна сфера вважається універсальною і, таким чином, у будь-якому змістовному сенсі просторово недиференційована. Тим не менш, його модель буржуазного громадянського суспільства формулюється на основі просторової образності міського кафе, де люди спілкуються та обмінюються думками, як рівні, через викорінення соціального класу та інших форм відмінностей [10, с. 155].

Однією з переваг з'ясування взаємозв'язку публічної сфери та публічного простору є те, що він дозволяє розглядати публічний простір як місце політичної практики, що виходить за рамки політико-філософських уявлень, пов'язаних із публічною сферою, та долає деякі її обмеження. Сучасні суспільні рухи та політичні повстання вважають аргументами того, що громадський простір та публічну сферу можна концептуально чи фізично розділити.

Оскільки глобальна суспільна сфера виробляється як більш еластичне та абстрактне поняття, воно стає невтленим і не просторовим. Водночас, мабуть, потрібно пояснити, як простір відіграє вирішальну роль у політичній практиці, й пов'язати цю роль з концепцією Арендта, М. Хабермаса або Дьюї про вільну та відкриту комунікацію та дебати [10, с. 156].

Одним із способів вирішити цю узгодженість є підхід Д. Мітчелла, за яким публічний простір є місцем виявлення інакомислення, тоді як публічна сфера частіше характеризується відчуженням. Люди виходять на вулицю чи майданчик, щоб висловити свої права на участь та представництво у відповідь на їх виключення з публічної сфери.

Houssay Holzschuch та Терро пропонують альтернативне переосмислення проблеми, визначивши публічний простір як політичний та метафоричний простір публічних дискусій, знайдених у кафе, пресі та Інтернеті – фізичні та віртуальні місця, де розміщується публічна сфера. Вони визначають публічний простір з судової точки зору, що відображається на режимах власності, а в соціальному плані – з точки зору різноманітності. Їхня концепція публічного простору перегукується з ідеєю Дьюї, що демократія – це вирощування спільного розуміння за допомогою різноманітних голосів – індивідуальних і колективних – які можна почути. Таким чином, публічний простір створює публічну сферу через місце, де голоси та органи людей розпізнаються та включаються [10, с. 157].

Розглянемо основні особливості формування публічних просторів. Одними з найбільш важливих є їх функціонально-змістові характеристики і комплексність, обумовлені безліччю форм і компонентів середовища (будівлями й спорудами, міським обладнанням, ландшафтними включеннями), містобудівна обумовленість, не замкнутість фрагментів, наявність у структурі різних елементів, відносна стійкість основних типів міських інтер'єрів як наслідок сталості видів міського життя. Дані характеристики публічних просторів виділяють два укрупнених типи: особливості, пов'язані з архітектурно-просторовими характеристиками (будова, розміри, композиційна структура і геометрія) і поза архітектурні умови і параметри (технологія, експлуатація, природно-кліматичні і ландшафтні чинники, поліфункціональність простору, специфіка предметного наповнення середовища).

Обидва типи формують власну систему бачення і подання, а, отже, і ви-мог, що спричиняє неузгодженість дій, малоефективні проектні рішення, і в результаті – некомфортне середовище. Із збільшенням доступності інформації та її обсягу розширюється мережа зв'язків і комунікацій у місті: неминуче зросте значення наповнення міських просторів. Міський дизайн повинен охоплювати всі зміни, деталі існуючого міського середовища, він є посередником між історично сформованим середовищем і сучасними потребами міста, оскільки об'єкти міського дизайну є пристосованими, гнучкими, здатними актуалізувати історико-культурну складову [4, с. 8].

До міських громадських просторів належать території функціонально, соціально, політично та економічно значимі для міста, виділені за допомогою будівель, різних споруд, що виконують містоутворюючі функції, які сприяють поліпшенню й підтриманню санітарно-гігієнічного режиму (інсоляції) і є об'єктами формування історико-культурного, художнього та емоційного клімату міських територій.

На даний момент публічний простір найчастіше є стихійним, випадковим елементом, що виник у міському середовищі. При створенні комфортного житла для людини проектувальники не розглядають навколишнє середовище. Але розвивається тенденція, коли покупець звертає увагу не тільки на комфортний “осередок” для житла, але й на розвиненість інфраструктури, здатної задовольнити всі потреби жителя і забезпечити комфортність навколишнього середовища.

Навколишнє середовище все більш абстрагується, з'являється схильність до роботизованого суспільства. Роботизоване суспільство – це гомогенне повністю організоване соціальне середовище, в якому суспільство функціонує як машина, а люди є її частинами.

Такі різноманітні підходи до визначення центрального поняття у процесах державотворення публічного простору призводять до непорозуміння у

практичній діяльності та плутанини у логіко-понятійній організації знань у цій сфері. Тому з метою усунення суперечностей у трактуванні змісту, а також уніфікації підходу до визначення поняття, використовуючи такі наукові методи, як порівняння, узагальнення, аналіз, нами визначено алгоритм поняття “публічний простір”, що представлений на рисунку.

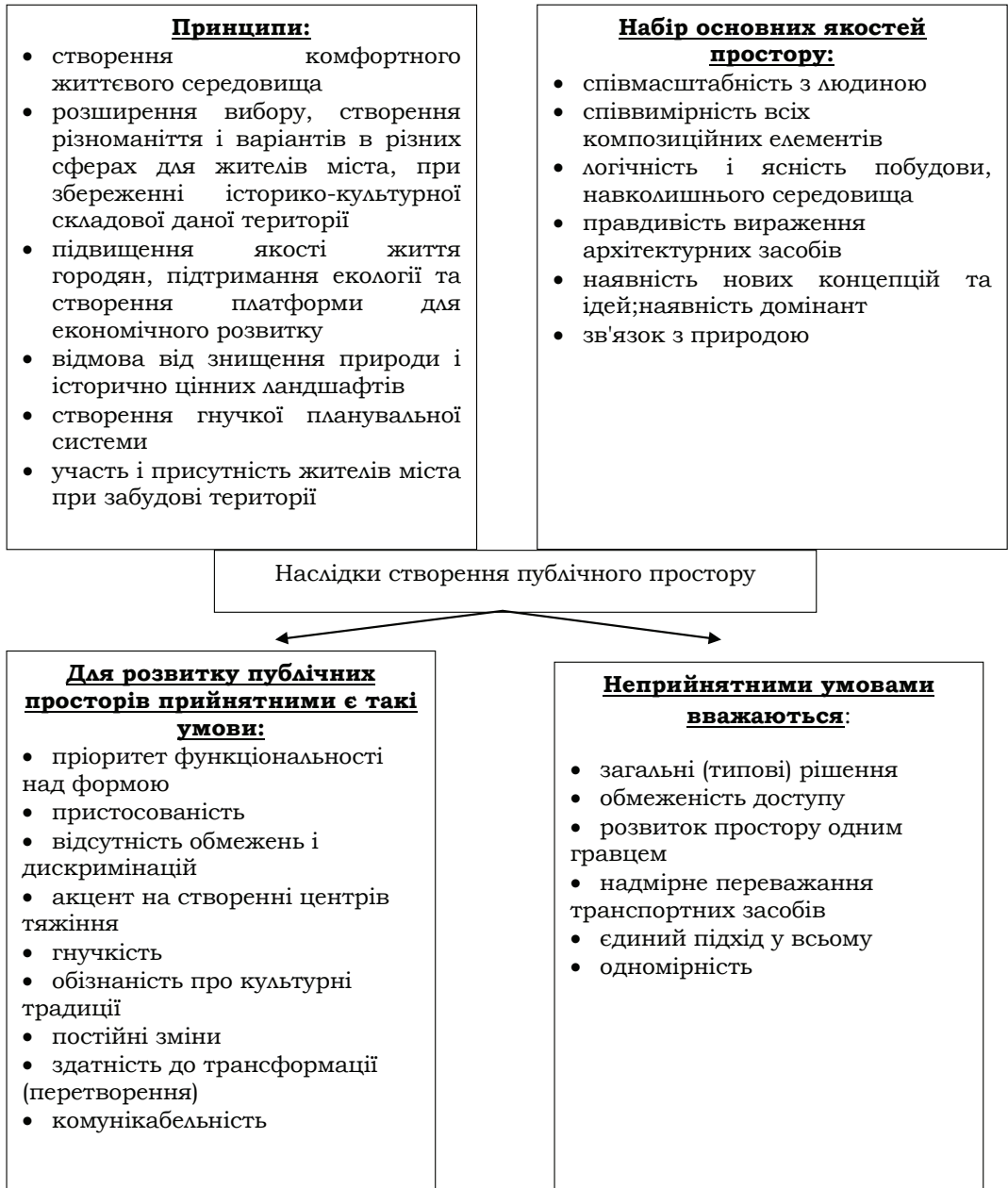

Рисунок. Інтелект-карта поняття “публічний простір”

Таким чином, досвід публічних просторів показує, що соціальна значимість кожного громадського простору зростає з його функціональною й культурною цінністю, але є категорією відносною. Те, що раніше було цінним, стає малоцінним, відбувається деградація простору.

Необхідне збереження характерних просторів міста, які містять видатні історичні елементи і самі є відображенням епохи. Підвищення художньої виразності не лише окремих територій, а й міста в цілому, збереження історично сформованої своєрідності можуть бути досягнуті за умови:

– використання історично сформованих традицій; що не втратили значення

– підтримки характерних для даного міста силуету і панорам з урахуванням сприйняття, як з локальних точок, так і з великих відкритих просторів;

– органічного поєднання архітектури, монументальної скульптури, засобів благоустрою та озеленення з іншими компонентами міського середовища;

– обліку містобудівної ролі кожного окремо взятого простору міста.

Водночас публічний простір є середовищем для вироблення громадської думки. Варто погодитись з О. Котуковим, що в сучасному демократичному суспільстві ознаками публічного простору є:

1) постійний комунікативний процес;

2) відкритість та доступність простору для певного кола суб'єктів;

3) максимально вільне циркулювання інформації;

4) забезпечення умов для участі громадян у політичному процесі з метою формування громадської думки;

5) спрямованість процесів на реалізацію суспільних інтересів;

6) плюралізм думок, слів, дій на основі визнання певних спільних для всіх правил взаємодії [1, с. 71]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Накладаючи основні характеристики громадянського суспільства на ознаки публічного простору, стає очевидним той факт, що розширення участі громадянського суспільства в публічних процесах на основі багатосторонніх комунікацій можливе тільки при створенні державою реальних умов для суспільних інститутів і готовності в організаційному плані й на рівні самосвідомості самого громадянського суспільства до такої діяльності. Для забезпечення принципу зворотного зв'язку під патронатом держави було ініційовано створення спільних з громадянським суспільством інституцій. Поява нових інституціоналізованих мережевих структур, що включають державу і громадянське суспільство, була обумовлена кількома причинами одночасно.

По-перше, українська держава як інститут у сучасних умовах змушена була у відповідності з прийнятими зобов'язаннями впроваджувати нові, адекватні свого часу, форми взаємодії з іншими учасниками публічного процесу.

По-друге, державна модель управління традиційного типу вже не в змозі була регулювати стосунки у сучасній, нехай ще й не до кінця відкритій системі тільки ієрархізованим шляхом, виконуючи роль наглядача і роздаючи директивні вказівки, оскільки реакція на такий варіант управління, як правило, веде до глибоких кризових процесів. У прагненні виконувати координуючі функції, державна влада в Україні змушена була створювати мережеві практики публічної взаємодії, забезпечуючи їх правовими основами та фрагментовано створюючи інституціональні структури в практичному публічному просторі за участю громадянського суспільства.

Найчастіше держава, імітуючи громадську активність, виступає в ролі творця і покровителя експертних структур, механічно виділяючи для них простір у сфері публічного простору в “потрібний” час і з “потрібним контентом”, або створює діалоговий майданчик з експертними спільнотами, але в реальній політичній ситуації не використовує рекомендації цих структур. Формування концептуальної структури понятійно-категоріального апарату з предметної сфери “публічний простір” на етапі виділення необхідних для цієї сфери понять дає можливість їх насамперед зафіксувати, обговорити та виправити. У подальшому можна буде побудувати теоретичну модель публічного простору.

Список використаних джерел

1. Котуков О. А. Теоретичні засади формування публічного та публічно-політичного просторів. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 43. С. 65–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_43_10 (дата звернення: 11.02.2020).
2. Тищенко І. Повернення до публічного. *(Не)задоволення публічними просторами: урбаністичні студії / упоряд. С. Шліпченко, І. Тищенко*; Представництво Фонду ім. Гайнріха Бюлля в Україні, Центр Урбаністичних Студій. Київ: Всесвіт, 2017. С. 66–77. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16929/Tyshchenko_Povernennia_do_publichnoho_prostoru.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 11.02.2020).
3. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика. Вінниця: ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.
4. Баталина Т. С. Анализ особенностей формирования общественного пространства. *Бизнес и дизайн ревью*. 2017. Т. 1. № 1(5). С. 11.
5. Городские пространства: где границы публичного? URL: <https://www.prostranstvo.media/gorodskie-prostranstva-gde-granicy-publichnogo/> (дата звернення: 11.02.2020).
6. Сойя Е. Как писать о городе точки зрения пространства? *Логос*. 2008. № 3. С. 130–140.
7. Castells M. Space of Flows, Space of Places: Materials for a Theory of Urbanism in the Information Age, LeGates, Richard T.; Frederic Stout, 2011. *The City Reader, Fifth Edition (Routledge Urban Reader Series)* Taylor & Francis. Kindle Edition, p. 617.
8. Harvey D. The Urban Process under Capitalism: A Framework for Analysis”. *The Urbanization of Capital*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. 1985.
9. Lefebvre H. The Production of Space. Oxford: Blackwell, 1991. 454 p.
10. Setha Low Public Space and the Public Sphere: The Legacy of Neil Smith *Antipode*. Vol. 49. No. S1 2017, pp. 153–170.

Lukin S. U.,

PhD in Economics, Associate Professor, Director of Center of retraining and professional development of employees of state agencies, local governments, state enterprises, institutions and organizations Kyiv Regional State Administration, Kyiv
ORCID ID 0000-0001-6516-5605

DEVELOPMENT OF THE CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS FOR PUBLIC SPACE IN THE PROCESSES OF STATE FORMATION

The article actualizares conceptual-categorical apparatus, which describes the definition of public space, helping to identify significant differences in the interpretation of the concept and made it possible to divide the approaches into two main groups: objective and subject components. It makes we look more closely at issues of urban planning as problems that includes changes in the physical and social landscape, to consider the city as a place redistribution of wealth and resources, as well as investing in changes transformerait the image of the city.

Development of scientific views on the definition of the essence of public space helped to identify significant differences in the interpretation of the concept that made it possible to divide the approaches into two main groups: objective and subject components.

The first group is represented by the approaches of scholars who focused on the construction of simple one-component set of components of the transformation of public space. Representatives of this group within the public space allocate its main (well-known) elements – the physical dimension.

Members of the second group propose to change the standard components, combining them with a meaningful and economic characteristics, as well as highlighting the unique elements. In Particular, D. Harvey and A. Lefebvre distinguishes a component as: the circulation of capital, of power.

Such diverse approaches to the definition of the Central concept in the creation of the state of public space lead to misunderstanding in practice and confusion in the logical-conceptual organization of knowledge in this area. Therefore, with the aim of eliminating contradictions in the interpretation of the content and unifying approach to the definition of using scientific methods such as comparison, synthesis, analysis, we defined the mind map of the concept of “public space”.

Keywords: public, public sphere, public space, public interactions, capital, state formation.

References

1. Kotukov, O.A. (2015). Teoretychni zasady formuvannya publichnoho ta publichno-politychnoho prostoriv. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia, issue 43*, 65–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_43_10 [in Ukrainian].
2. Tyshchenko, I. (2017). Povnennia do publichnoho. *(Ne)zadovolennia publichnymy prostoramy : urbanistychni studii*. Kyiv: Vsesvit, 66–77. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16929/Tyshchenko_Povernennia_do_publichnoho_prostoru.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
3. Chaltseva, O.M. (2017). Publichna polityka: teoretychnyi vymir i suchasna praktyka. Vinnytsia: FOP Baranovska T.P. [in Ukrainian].
4. Batalyna, T.S. (2017). Analiz osobennosti formirovaniya obshchestvennoho prostranstva. *Byznes y dizain reviu, vol. 1, issue 1 (5), 11* [in Russian].
5. Horodskye prostranstva: hde hranytsy publichnoho? URL: <https://www.prostranstvo.media/gorodskie-prostranstva-gde-granicy-publichnogo/> [in Russian].
6. Soija, E. (2008). Kak pysat o horode stochky zreniya prostranstva? *Lohos, 3*, 130–140 [in Russian].
7. Castells, M. (2011). Space of Flows, Space of Places: Materials for a Theory of Urbanism in the Information Age, LeGates, Richard T.; Frederic Stout. *The City Reader, Fifth Edition (Routledge Urban Reader Series)*. Taylor & Francis. Kindle Edition, 617.
8. Harvey, D. (1985). The Urban Process under Capitalism: A Framework for Analysis. *The Urbanization of Capital*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
9. Lefebvre, H. (1991). The Production of Space. Oxford: Blackwell.
10. Setha Low Public Space and the Public Sphere. (2017). *The Legacy of Neil Smith Antipode, Vol. 49, S1*, 153–170.

Надійшла до редколегії 18.02.2020 р.